

Escribo este relato coa confianza de que exista un tempo futuro e de que as miñas palabras cheguen, logo, ás mulleres e aos homes que veñan a este país. Pois, sinto agora a necesidade vital de artellalas, de darlles a forma definida que conforme esas ideas de vaguidade na esencia. Para os que, coma min, permanezan nesa nidia hora de ceo mercurial nun serán do mes de abril e desde a fiestra sen varanda que se encadra no irto aluminio aberto aos tellados en declive e aos máis distantes peiraos afastados na néboa urbana. E o que, máis que nunca, eu sinto no peito en constante apelación da miña vida que estivo arredada dela, como un bébedo que na friaxe de madrugada non atopa o camiño para a súa casa no negror da noite.

É unha historia, como moitas outras. Dunha época en que nos criamos deuses dun olimpo perfecto, que non era máis que a pantalla avesía do noso mesmo teatro de monicreques que estabamos a compoñer con ingredientes de ilusión, esperanza e inocencia. Porque non comprenderamos o verdadeiro valor do receo e da angustia. Naqueles anos moita xente tentaba construír un mundo ideal que non se substanciaría máis que na frustración e no triste espertar á escena do mundo real. O único mundo que, desgraciadamente, existe. Pero as cousas foron así, como se ven desde este miradoiro da fiestra sobre as tellas e baixo os escuros nubeiros que ameazan a choiva, sempre a choiva e o virazón mareiro que esfuman no tempo a traxedia e o sufrimento.

Non existe lugar máis preciso na Terra que esta estancia pechada na estadía urbana do meu andar. Aquí estase a suxerir

toda concisión de ideas claras que tiven ocultas no percorrido de trinta e cinco anos de desterro, que agora, entendo, non se correspondían coa propia realidade, senón coa cansa fantasía que, allea, perfilaba a miña vontade sen apenas ter eu conciencia de min. Xerminación biolóxica, sen raigaños nin seivas, igual que se fose un feto suspendido en frasco de laboratorio e que, de súpeto, se convertese en monstro de mutación xenética, como filme de ficción que está a renxer na pantalla dun cine de vinte espectadores e sementes de xirasol espalladas polo chan daquelas ultimas fileiras de vaporosos dedos e man perfumada nos breves domingos da invernia.

Coñecín a mentira e a indulxencia, a verdadeira cor da amargura e o prescrito pracer de *after shave*, nos anuncios de mañá radiada en “Informativos” e novas de axencia. Coñecín as mangas de camisa e o café esgurrichado no desasosiego da alta noite, na fronteira do amencer, cando en cinco minutos tes que inventar o efémero arquetipo na frase redonda que, no cabo de vinte e catro horas, xa será historia. Así que, efectivamente, coñecín a Redacción de Prensa, os imperativos segundos de nervios ensarillados, a dor nos dedos da man esquerda... E, tamén, coñecín a vileza, a traizón e a infamia como única verdade que conciben os homes como sustento da súa determinación. E aquí, e agora, María que está aló, o cativo que vén e gabea ao colo, co pequeno frío da tardiña que aínda escorrenta o morno sol e a praia inzada de argazos, que xa invita ao tempo de xuño que non tardará... Este son eu. Arestora sei onde estou e, por isto, escribo estas liñas. Para que haxa futuro e para que os homes e mulleres non teñan, na tarde de ceo mercurial, que deixar a María e o seu fillo na beira da vida á porta do colexio... Ilusorias esperanzas que, de seguro, non serán máis que matinacións dunha escrita imaxinativa. Pero deixémonos levar, pois, polas nosas fantasías, máis que nada para fuxir da terríbel realidade que está aquí, presente. Sigamos.

Fixei un intre os meus ollos nas nubes.

E corrín, eu tamén, na brisa que non para desde o principio do vento. Entón todos eramos máis simples, lonxe deste mato de guinches e aluminio que forman a nosa paisaxe cotiá. Si, como cando María sentaba no despacho de Anxo Mendo. Nunha cadeira repuxada en baixorrelevos de decoración isomorfa, e o seu semblante a reducirse nas lentes caídas con levidade sobre o nariz que resaltaban na contraditoria liviandade dos xeonllos e as coxas apreixadas en medias negras e nun xersei suavemente abaneado encima dos seos prominentes. Como aqueles zapatos de tacón que daban relembrs de ilícita escuridade no seu metálico son entre o silencio da estancia en que estaba ela, a mesa, o teléfono e o teclado que abandonou cando se me dirixía:

—E, para que é todo isto?

Burlábase. Non era preciso máis que ler a carta de Enrique.

—Un libro?

Evidentemente. Estábase a rir de min.

—Será vostede escritor, non?

Non respondín. Aquela habitación era un conxunto anacrónico de azulexos rechamantes e caobas de afectada marquetaría na brillante madeira de ocre verniz. A escorregadiza claridade dos ridículos focos que entornaban a entrada de alfombra e a súa mesa branca, ferinte aos ollos no escenario monocromo, semellaban o sudario dunha Compañía Santa na noite pecha de piñeiral brueiro e celosías sen veo. Todo o edificio me causou a mesma impresión. Mestura de vello modernismo e elementos dun pretendido luxo, engadidos a capón anos máis tarde; recentemente, diría eu, matinando sobre os medallóns de cemento que adornaban a decadente fachada, a representar, quen sabe que mitolóxicas referencias divinas, en forma de cabezas de muller con tocados clásicos a xeito de impersoais gravados franceses do dezanove que, aquí e acolá, penduraban polas paredes interiores da “Quinta”, como na sala de espera dun médico.

Eu, facendo oídos xordos, levei a ollada aos móbeis, ao teito...; como se estivese a facer un exame do interior da casa, alleo en palabras a María que, por un intre, se levantou.

—Agarde, por favor! Vou consultar —moi seria.

Desapareceu polo corredor do fondo. Na man a miña carta, aquela que, como recomendación, me dera Enrique horas antes en Madrid.

O chalé, ou o que fose, estaba á marxe da estrada que abeira a costa e chega até Sada, logo de pasar por Mera e Lorbé. Un desvío, preto de Carnoedo, unha estreita pista sen nada que poida indicarnos que un quilómetro máis aló se atopa este monumento ao mal gusto, plantado como pagode transida dos montes de té de Nagoi a esta delicada paisaxe, suave e en tapiz das novas margaridas de abril, no chairo converxente, case sen solución de continuidade dos corvos mariños que bourean día e noite. A extensión de terreo dependente da finca, limítase, en círculo, por un cercado de chantas cravadas na planicie, como até pronunciárense mainamente das abas dos outeiros, onde se ven as xebras en paralelo das coreñas leiras dos arredores. As lousas de distintas alturas, deforman a harmónica liña do valado e, cando abriron a caravilla, producíuseme unha certa sensación de inquedanza, de inseguridade. Todo estaba distorsionado, deforme... A concepción mediterránea da medida e o espazo non tiñan cabida neste país. Mais eu agora cavilaba na espera de María; non era, de feito, o meu? Debería deprender moitas cousas, vencer a distrofia que acubillaba o meu espírito, distante do seu centro de gravidade e que, loxicamente, non podería asimilar en minutos.

Trataba a través daquela arquitectura, que a min me parecía estúpida nun verdor exuberante, como templo de mármore e esmaltes, de achar unha explicación racional ás cores rosas, azuis e vermellas, de penetrar no ser humano, naquel Anxo Mendo que se acochaba no interior do pastel de confeitaría decimonónica no

estoupido de inmensa choca nunha natureza que non lle correspondía.

María regresou en minutos.

Enérxica. Parecía outra. Sen apenas dirixir a súa vista cara a min.

— Ás catro e dez poderá falar con Don Anxo! Sen aparellos de reprodución, isto é gravadoras, máquinas fotográficas etc. Ten, xustamente, unha hora concedida para a entrevista. Teña! E a identificación para o garda da porta. A carta fica aquí. Bos días!

María estaba a finxir. Sóubeno logo. Era o seu emprego; un rol naquela representación...

Despedinme e lémbrome, agora, que vivín intensamente aqueles segundos, e que foron, en resume, compendio de decisivas determinacións que estaba lonxe de comprender entón, acabado de chegar a unha terra e a uns toxos amarelentos que semellaban, para min, recendosos chuchameles dos ríos salvaxes da Amazonía.

E, desde esta ventá, durmida sobre as tellas da cidade, non atopo máis azos para escribir, que estar a sentirme próximo a eses homes que, sen futuro aparente, percorren os semáforos e as saídas dos colexios ás cinco da tardiña, como María que recolle a Miguel e lle merca o xeadado que, hoxe en maio, xa apetece na plastilina e no engurrado abecé do meu fillo. Acenderei un cigarro e a fiestra aberta chegárame en doce boureo irrecoñecíbel que me trae toda a historia que xa ten présa, que os meus dedos me obrigan a afrontar, a deixar como xuízo para os homes que están no porvir. Esta é unha parábola dun país e dun tempo determinado. Esta é a verdade que xamais saíu nas páxinas da escrita, porque, por riba de calquera outra consideración, a arte, as artes son, nin máis nin menos, que o valor engadido dos raposeiros e caciques nos amaños e nos áridos contos que, doutro xeito, terían máis voz, na súa realidade, que a visión esganifada do seu propio vivir mesquiño.

Fechei os ollos instintivamente. Un camión cruzaba con luces longas. Alabaroume aquel fuxidío escintileo e, maldicindo ao desaprehensivo cun xuramento en baixa voz, pulsei a radio. Eran as oito en punto e quixen escoitar as noticias no servizo informativo da nosa emisora que diariamente resumía toda a xornada. Circulaba pola estrada NI, camiño de Madrid. Minutos antes saíra das asépticas oficinas de Enacisa, logo de deixar ultimada a colaboración da semana. Era mércores, día inusual, pero con venres de festa, precisaba adiantar a entrega para entrar no vindeiro número da Revista. A voz de Rafa daba as “Boas noites” e o retrouso de “Noticias de todo para todos. Estas son as ondas amigas das oito do serán”.

Que teño pendente? A ver... Ah si, o encargo de Jordi! Mañá, sen falla, remítollo. Que simpático! Mira que pedirme “algo” sobre os cogomelos... Que sei eu diso? Pois non tiven que consultar enciclopedias, tratados, revistas estranxeiras... Home, non ía copiar literalmente o “Espasa”. “Ataque serbio con artillaría contra Osijek... Trinta mortos”. Mais, agora que reparo... E quedei con Esmeralda ao mediodía...? Non lembro... Pasarei pola tenda. Ás veces, está até tarde. Quen sabe! “O caso Juan Guerra, a Expo-92, a crise libia...”. Esta noite tomarei un tanto en serio a novela. Son un vago. Hai máis de dez días que non escribo unha liña. Aproveitarei para pensar. “Sorteo da ONCE, sorteo da Bonoloto”. Como se pode presentar logo de morrer a nai...? Non, non pododo facer así as cousas. Cómpre crear un ambiente total, un mundo, un planeta que embeba ao lector e que o transporte a un

estado do que non poida retraerse sen deixar de ler o libro. Iso non o logrei. Hai que reflexionar e facer reflexionar, volvendo sobre o texto, como levantando un edificio ou conquistando un novo continente. O tempo, que día fará mañá...? “Ventos racheados e baixas temperaturas”. A novela, a obra escrita non é un edificio inventado e voador sen ruta. É unha perfecta armazón que constrúe sociedades, que diseña colectivos humanos. Debo ter as ideas moi claras e non ir, simplemente, improvisando. Unha estrutura rematada, definida; adaptar a concepción xeral ao sentido que impón a trama. E, arestora, o tempo de deportes. “O noso compañeiro en Málaga...”. Evidente a miña derradeira e profunda idealización non a comprenderá ninguén. No entanto..., que fío sustentará a historia, o que se ve así por riba...? Daniel e Azuzena fan o amor na húmida herba dun día de verán e senten, no pracer último dos seus corpos, toda a intensidade vital dunha xeración que está presente en cada latexo acelerado da súa esencia; nas unllas que, en paroxismo, proen a carne e abandonan sanguinolentas pegadas na epiderme esgazada. Ben, e isto a que vén? “Deica mañá á hora de sempre: ás oito do serán na voz amiga das ondas amigas...”.

Desexaría estar xa na casa. A fragrancia da inspiración hai que aproveitala. Ah, teño que pasar pola tenda! A quen se lle ocorrería levar a redacción a Alcobendas? Menos mal que é unha soa vez a semana... Gustaralle o traballo a Ramón? Este tema da reflexión en voz alta neste mundo de xordos de ruído; de ter un momento nós sós co silencio como compañeiro, non sei se será do seu agrado. Se cadra é como hai tres semanas:

—Non ten “gancho”, é de máis intelectualizado... E esa linguaxe. Han ter que lelo con dicionario nas mans.

—Que culpa teño eu do baixo vocabulario imperante. Lembro que antes aprendiamos un léxico máis extenso, tiñamos o gusto polas palabras, pola propia etimoloxía. Que ensinan agora, que lles ensinan?

Ben, vou ao meu... Azuzena é un símbolo da candidez. Porque confía en Daniel, que xa é un home corrido e que soamente arela o atopar unha colocación tranquila e de pouco traballo. Xa está! O pai de Azuzena ten unha fábrica..., de que?, de que?

Esmeralda podía prestar menos coidado ao negocio e un pouco máis a min. Os cartos non o son todo. Non teño moita seguranza no tanxíbel da realidade e iso tórnaseme terríbel; dado que poderemos dubidar das ideas e das teorizacións, pero xamais pór en cuestión a materia que nos enrola. O barullo de nenas e nenos no recreo ou a bucina dese tráiler ateigado de laranxas para o mercado do día seguinte; deben ser consecuentes tanto na nosa cognoscibilidade como na súa existencia material. Somos parella desde hai catro anos e non alcanzo aínda chegar a esa identificación que transcende o luído da pel no leito a todos os movementos do seu corpo en calquera ocasión; de ver os mesmos peitos, espida debaixo da miña libido e no plastificado sobre todo dun día de inverno pingueiro, que me iguala o sentido da súa presenza distinta. Segue a ser, para min, unha muller e non distingo nos seus cabelos de castaño máis que dúas xemas entoadas de rímmel e cute da tersa idade e “colorete”. Era estudante de Belas Artes e tiña vinte e dous anos, cando aquel un día do outono, entre a gurría que tremelica na xistra do Guadarrama, me estoupou o rostro e, coa friaxe nas fazulas como vermellos carambelos urizados, deitámonos sen finezas, gozando na intimidade cidadá de estarmos a sentir, sós na trasfega e na sensibilidade producida no propio illamento dun recanto seguro a medias da troula e o caos. Esmeralda era activa. Cinguía o meu tórax non apreixando o gozo, senón indo cara a el, a facer o seu dereito dunha instintiva reacción, mentres o reloxo, irreverente, soaba aquelas sete molen-tes horas dun serán laborábel.

Na novela, Daniel e Azuzena non poden ser así. Teño que desintonizar a miña experiencia da ficción. A fábula será iso simplemente. Como paseo onírico fóra da miña circunstancia, posto

que o camiño se pode decorrer en sentido inverso. Entón, cal é a dirección? Azuzena será a antítese de Esmeralda... Logo, Daniel non pode aceptar traballo na fábrica do seu pai. En fin, xa pensa-rei...

Vivimos, desde aquel día, a nosa experiencia de parella. A primeira, auténtica, de cada un dos dous. Ás veces, pregúntome por que tomei aquela determinación. Sería a soidade daquelas datas, de atoparme decote coa mesma xente, a rutina dos horarios, dos lugares... Lembro que a súa presenza era ilusión, como se o vindeiro día tivese agochada algunha sorpresa, como se a mesma relación supuxese unha experiencia vital que colmara todo o que estaba diante de min. O mundo foi entón Esmeralda. As lentes de cristais que o cubrían todo, absolutamente todo. Fotosíntese en min que convertía o devir dos días opacos en lumieira de séculos e minutos con senso. Igual á novela, sen letras; unha novela escrita en universal representación empírica, que iso era o que tocaban os dedos e percibía o meu corpo, cando o seu sangue de quente pel estaba suavemente acariñada baixo as sabas, fronteira de sonhos, nun cosmos reservado, noso. Eu escribía en pulos renovados. E Azuzena sentíase perfecta, cos seus ombros ao sol do peitoril florido, naquel ático que se perdía entre os quintos andares de sombrizas placas.

Chameina por teléfono. A deseñadora non estaba. Un cliente importante. Unha visita sen dilación. “Virá en dúas horas”. Está ben! Agardei tomando “algo”... Esmeralda era de estatura media. Como dun sesenta e cinco. Aproximadamente.

Aparcou o coche. Tres millóns de pesetas e menos de dúas semanas de uso.

Saberá que estou en “Merckel”. Seguro que non tardará. “Que tomas, cariño?”. “O de sempre...”. Uns folletos. As vacacións do verán. Iremos ás illas Seychelles; un paraíso, dos poucos que quedan no mundo. Hotel Vitoria. Mahé. Está decidido. Sairemos o tres de xullo e regresaremos a fin de mes, logo de

facer unha escala en Nairobi e unha xira ao Parque Nacional de Kenya. Perfecto. Facemos contas? Non é preciso. Teño o extracto do Banco e pasa de catro “quilos”...

Pero, é tarde. Que lle ocorrería? Pasou o tempo no soño da cafetería dos espellos, reflexo de vampiro que son todas as sombras que a habitan.

Se Daniel non pode aceptar o traballo, de que vai vivir? As cousas están mal... E quere a Azuzena, así logo, que terá que buscar unha solución. Que consello lle podería dar nestas circunstancias? Azuzena ten, pouco máis ou menos, a talla de Esmeralda; ou, acaso, algo menos... Mais posúe unha maior ilusión, outra esperanza... Desexa ter fillos. Tres ou catro, dille decotío a Daniel. E fan planos; e din que aquí irá a camiña do pequeno, e acolá a da nena... E xogarán nesta habitación os días de chuvia cando non poida levalos ao xardín. E as mans careixan o vexetal de oficina promotora; porque xuntos esbozan unha vida que non é novela máis que no meu folio branco, e eles son vagas ideas que non me atrevo a manifestar...

Aparcarei aquí.

A tenda parece pechada.

Si... Irei para casa. Alí estará Esmeralda. É tarde.

Cal será o remate? Como estaremos ambos os dous en dez ou vinte anos? Pregúntome se as rúas que andamos serán as mesmas rúas ou as doutra cidade, doutro continente, ou doutro planeta. A parella de ordenador en Sala de Estar. A impresora que non serve máis que para difundir ese remorecer de monoplexía que espadela os nervios. O botón é unha fiestra na que un arco da vella está a rebulir sempre a inexorábel información brandida de verde intermitente.

Abro a porta e soa a cadea de oitocentas mil pesetas. A xigante pantalla estereofónica está en Abu Dhabi, nun “Boeing

747” secuestrado e dous reféns, coa cabeza escachada en nove longo, son guindados no cemento da pista. A telefonía di que hai vendedores de “caballo” no soarego do meu portal... E ben, se non os vin foi porque tomei o ascensor directamente do garaxe.

Esmeralda está deitada no diván de coiro repuxado e persegue coa mirada as formas de estética global da estancia, como se fose a primeira vez que entra nela. Está no impreciso, nese estado natural expresado na verba máxica dos seraos de canapé e a preguiza endócrina dos días indefinidos.

—Ola!

—Ola, cariño!

Non atende a miña presenza. E dime decontado:

—Non me gusta nada esa parede. Esas láminas, esas figuras xeométricas... Non encaixan! Ten que ser algo máis..., máis señorial. Unha cornucopia... Un marco tallado. Non cres?

Non lle respondín. Para que? Todos os días esa idéntica apelación aos seus propios asuntos. E nada mudaría con darlle a miña opinión que, por outra banda, só sería tida en conta no caso de coincidir coa súa. Esmeralda era moi posuída no que tocaba ao seu traballo. Sobranceaba a súa valía e eu non desexaba aquela noite, naquel veludo mol de calor na alfombra, máis que arroxar a canseira entre o cadeirón e a lámpada de pé que sumía en luminosidade a esbellante negrume penetrado na ventá.

Alentei fundamente, tentando de compensar todo o desgaste da xornada e movín as pálpebras a esgotar os últimos lampos de fresco, na recuperación interior.

—Chamoute Enrique –espetoume Esmeralda.

—Que quería?

—Non foi expresivo... Que o chamaras a partir das once.

Aproveitaría aquelas dúas horas para escribir... Desbotaría no papel todo o que artellara polo camiño. Era o xeito mellor de pórme a redactar, de non levantar a man ao ritmo da memoria, elixindo a próxima palabra; esa inspiración que deixa para sempre, no selo dun minuto, un retallo da miña vida, un trisco da miña vitalidade. Había tempo que non gozaba dunha facilidade tan homoxénea, dunha coherencia tan acertada, de saír o léxico, vertido das máis profundas ideas tan doadamente.

Entrar nese conflito da integridade e a dependencia económica, do sacrificio dos sentimentos, da incompreensión, da indiferenza. Daniel case sería coma son eu: un pensamento que non atopa o papel axeitado para se representar. As palabras están...

Non son capaz de continuar. Algo me detén no camiño da decisión narrativa. Interpolado entre o intelecto e a ductilidade das letras, interrómpe se no límite da aplicación ideal. Mais, con todo, eu debo intentalo, pois, senón, ninguén me entenderá. Azuzena precisa falarlle ao mundo e eu penso, en que Esmeralda podería axudala. Pero ela está entretida nos seus compromisos desta noite e marchará pronto. Anda lixeira, rebulindo dilixente entre armario e xoieiro, escoitando o paso dos segundos da miña indiferenza. É a presentación dunha colección de materiais; unha cea, unha reunión de xente “guapa”, triunfadores... Eu síntome, logo, un derrotado e mergúllome nos enlatados peperetes e maquino no que faría o Daniel nun día como este, e frunxo os ollos, estraño aos berros do telefilme, cerrado na historia de faragulla que bambea beixos ás xemas lordentas dos dedos no pegamento vaso de mesturado enol, espírito tamén de historia e de realidade elaborada. Así son eu, pensaba. Porque esa luz velaíña que entorna o corredor non é senón máis que lembranza de moitos días e moitas horas que foxen do pensamento.